

СПОРИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ З АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН: ОСОБЛИВОСТІ, КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ

Статтю присвячено аналізу проблеми визначення судової юрисдикції під час вирішення спорів, що виникають з адміністративних правовідносин. Автором зосереджена увага на аналізі характерних особливостей, що вирізняє цю категорію спорів із-поміж інших. За результатами аналізу автором розроблені критерії такого розмежування.

Ключові слова: адміністративні правовідносини, Кодекс адміністративного судочинства, юрисдикція, адміністративні спори, розмежування.

Постановка проблеми. На практиці у юристів під час звернення до них громадян із метою вирішити певні юридичні спори виникає питання стосовно того, юрисдикція якого суду поширюється на вирішення конкретного спору. Ця проблема пов'язана з відсутністю законодавчо-визначених критеріїв виділення справ кожної юрисдикції. Це викликає відсутність сталої судової практики під час вирішення спорів, що унеможливорює передбачуваність процесу. Особливо гостро ця проблема стоїть у питанні розмежування спорів адміністративно-правової юрисдикції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання розмежування адміністративної юрисдикції від інших висвітлюється в окремих роботах В. Бевзенка, О. Віхрова, Н. Кузнецової, М. Смоковича, О. Харитонової, Д. Шадури, В. Яцини та інших вітчизняних і зарубіжних учених. Незважаючи на увагу науковців та практиків до проблеми розмежування юрисдикцій, відсутні комплексні дослідження, що дозволять установити чіткі критерії такого розмежування.

Метою статті є аналіз характерних ознак адміністративних правовідносин та виокремлення критеріїв розмежування спорів, що виникають з адміністративних правовідносин від інших категорій справ.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, поняття адміністративних правовідносин можна сформулювати відно-

синами, що виникають між суб'єктами адміністративного права щодо реалізації публічного інтересу. Зважаючи на це поняття адміністративних правовідносин, можна сформулювати таке визначення поняття спору, що виникає з адміністративних правовідносин: правовий конфлікт, що виникає між суб'єктами публічних правовідносин щодо суб'єктивних прав, які були порушені, невизнані або оспорені під час реалізації публічних інтересів. Виникає питання стосовно того, що вирізняє спори, які виникають з адміністративних відносин із-поміж інших категорій справ? Які є ключові характерні ознаки, що дозволяють категоризувати ці справи, а також групувати їх.

Ґрунтуючись на тому, що говорить законодавець у Кодексі адміністративного судочинства, серед ознак, що визначають правовідносини саме адміністративно-правовими, а спір, із яким адвокат прийшов до клієнта, таким, що виник з адміністративних правовідносин, слід виокремлювати такі:

- одним із суб'єктів правовідносин, що виникли, є суб'єкт владних повноважень;
- наявний публічний інтерес та публічний характер правовідносин.
- правовідносини виникли внаслідок реалізації суб'єктом владних повноважень своїх владних управлінських функцій. Із цього критерію випливає також і те, що відносини, які виникли, з одного боку, між суб'єктом владних повноважень та, з іншого – громадянином (юридичною особою, мають «вертикальний» характер.

В. Бевзенко виділяє ще один критерій, що характеризує відносини адміністративними: це завжди суспільні відносини, врегульовані нормами публічного права. Тобто цей вид правовідносин має бути врегульований нормами публічного (адміністративного) права [1, с. 190]. Уважаємо, що цей критерій є логічним та прийнятним із точки зору позитивістського підходу до розуміння права загалом. Проте зауважимо, що, на нашу думку, не норма породжує правовідносини, а потреба врегулювати відносини, що виникають у суспільстві, породжують потребу у виникненні норми права. Припускаю можливість появи нового виду правовідносин, що не будуть урегульовані нормами права, а тому закладання регуляторного критерію (як критерію приналежності відносин до публічних) спричинить у подальшому нові колізії.

Зупинимось коротко на кожній із зазначених вище ознак. Так, однією з особливостей адміністративних правовідносин є суб'єктний склад. Т. Коломоєць стверджує, що суб'єкт адміністративного права – це юридична чи фізична особа, що є носієм прав і обов'язків у сфері державного управління, передбачених адміністративно-правовими нормами, та має здатність надані права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати [2, с. 74]. Т. Мацелик у своїй монографії виділяє такі суб'єкти адміністративного права: 1) індивідуальні (громадяни, особи без громадянства, іноземці); 2) колективні, що, в свою чергу, поділяються на органи публічної адміністрації та громадські організації (як інститут громадянського суспільства) [3, с. 128]. Публічна адміністрація складається із системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Як зазначає Т. Кравцова, під поняттям «публічна адміністрація» слід розуміти систему органів державної виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, а також інших суб'єктів, наділених адміністративно-управлінськими функціями, які діють із метою забезпечення як інтересів держави, так й інтересів суспільства в цілому, а також сукупність цих адміністративно-управлінських дій та за-

ходів, установлених законом [4, с. 523]. Приблизний перелік суб'єктів владних повноважень уміщений у нормах КАС України, у ст. 2 якого закріплено можливість судового захисту публічних прав, свобод та інтересів від:

- органів державної влади;
- органів місцевого самоврядування;
- посадових і службових осіб;
- інших суб'єктів під час здійснення

ними владних функцій на основі законодавства, зокрема на виконання делегованих повноважень [5].

Як зазначає професор В. Бевзенко, слід пам'ятати, що публічно-владні функції, на відміну від законодавчої діяльності та судочинства, можуть здійснюватися не лише органами виконавчої влади. До цього процесу також долучаються й інші суб'єкти: Президент України; органи прокуратури; органи державної влади, які не входять до системи органів виконавчої влади; суб'єкти публічних повноважень з особливим статусом; юридичні особи публічного права, які не мають статусу органу публічної влади; юридичні особи приватного права; фізичні особи; суб'єкти самоврядних професій [1, с. 184–185].

Проте зауважимо, що наявність серед суб'єктів спірних правовідносин суб'єкта владних повноважень не є гарантією того, що ці правовідносини є саме адміністративно-правовими. Так, наприклад, такі ж питання можуть виникати тоді, коли однією зі сторін у спорі буде Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, зокрема Департамент інтелектуальної власності. Зауважимо, що Державна служба інтелектуальної власності України (далі – ДСІВ) з 19 травня 2017 року припинила виконувати функції з реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності і наразі ці повноваження отримав згаданий Департамент. Зауважимо, що відповідно до аналізу справ, що містяться у Єдиному реєстрі судових рішень, суди адміністративної юрисдикції розглядають спори, в яких відповідачем є лише Департамент (Державна служба). У судах господарської юрисдикції розглядаються спори, де департамент (служба) виступає співвідповідачем із суб'єктом господарювання. Уважаємо таку практику

неправильною, а тому слід звернути увагу на вирішення цієї колізії Верховним Судом України. Так, Верховний Суд України у своїй постанові від 16 червня 2015 року зазначив, що до компетенції адміністративних судів належать спори фізичних чи юридичних осіб з органом державної влади, органом місцевого самоврядування, посадовою або службовою особою, предметом яких є перевірка законності рішень, дій чи бездіяльності цих органів (осіб), управлінських функцій, прийнятих або вчинених ними під час здійснення владних. Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що у разі прийняття суб'єктом владних повноважень рішення про реєстрацію знаку для товарів і послуг та в подальшому отриманні заявником Свідоцтва України на знак для товарів і послуг (подальше оспорювання права власності на вказаний знак має вирішуватися у порядку цивільної (господарської) юрисдикції, оскільки виникає спір про цивільне право) [6]. На нашу думку, в такому разі відповідний державний орган слід залучати як третю особу, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору.

Отже, бачимо, що для визначення правовідносин як адміністративно-правових наявності лише специфічного суб'єкта (органу публічної влади) недостатньо. Однією з ключових характеристик адміністративно-правових відносин є те, що цей суб'єкт є владною стороною, яка реалізовує свої повноваження, тобто приймає владне (обов'язкове) рішення. Під час визначення питання щодо того, чи вирішується конкретний спір про право в адміністративному судочинстві, адвокату слід визначити те, чи було здійснено порушення суб'єктивних прав органом публічної влади під час реалізації ним управлінських функцій. Так, М. Смокович доходить висновку, що публічно-правовим спором за КАС є не будь-який публічно-правовий спір, а лише той, який впливає зі здійснення суб'єктом своїх владних управлінських функцій [7, с. 69]. Не можна не згадати про правову позицію щодо визначення поняття управлінських функцій, висловлену Пленумом Вищого адміністративного суду України у Постанові № 8 від

20.05.2013 «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів». Так, судом зазначено, що спір набуває ознак публічно-правового за умов не лише наявності серед суб'єктів спору публічного органу чи посадової особи, а й здійснення ним (ними) у цих відносинах владних управлінських функцій. Для цілей і завдань адміністративного судочинства владну управлінську функцію необхідно розуміти діяльністю усіх суб'єктів владних повноважень із виконання покладених на них Конституцією чи законами України завдань. Визначення владних управлінських функцій та сутності дозволяє визначити, окрім іншого, те, чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на вирішення конкретного спірного правовідношення [8]. До того ж під час визначення відповіді на питання щодо того, юрисдикція яких судів поширюється на спори, що виникають з адміністративних правовідносин заслуговує уваги і рішення КСУ від 01.04.2010 № 10-рп/2010, у якому вказано, що під час вирішення питань місцевого значення (ч. 1 ст. 143 КУ), під час вирішення питань розпорядження землями територіальних громад (п.п. «а»–«г» ст. 12 ЗКУ) місцеві ради «діють як суб'єкти владних повноважень». Положення п. 1 ч. 1 ст. 17 КАСУ «слід розуміти так, що до публічно-правових спорів, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів, належать і земельні спори фізичних чи юридичних осіб з органом місцевого самоврядування як суб'єктом владних повноважень, пов'язані з оскарженням його рішень, дій чи бездіяльності» [9].

Для адміністративних правовідносин також характерним є наявність публічного інтересу та публічного характеру правовідносин потребує уточнення. Як зазначає С. Гончарук, публічний інтерес – це інтерес соціальної спільності, що визнаний, задоволений державою [10, с. 32]. Визнання публічності інтересу здійснюється шляхом його правового (юридичного) забезпечення (фіксації в нормах і встановленні механізму реалізації). В. Галуцько визначає публічний інтерес як важливі для значної кількості фізичних та юридичних осіб потреби, які (відповідно до законодавчо встановленої компетенції)

забезпечуються публічною адміністрацією [11, с. 181].

“Publicum” перекладається з латинської як «призначений для всіх». Тому вважаємо, що під публічним інтересом слід розуміти благо, визнане та важливе для більшості фізичних та юридичних осіб (як суспільства загалом, так і великих соціальних спільнот). Таке розуміння публічного інтересу дозволяє до суб'єктів адміністративного права відносити не тільки органи державної влади, але й органи місцевого самоврядування, оскільки останнім делегована функція забезпечення публічного інтересу територіальної громади.

Щодо публічного характеру правовідносин, то вартою уваги є правова позиція Верховного Суду України від 12 липня 2017 року в справі № 6-1096цс17. Так, Суд визначив, що ознакою публічно-правових спорів є сфера виникнення – публічно-правові відносини, тобто передбачені нормами публічного права суспільні відносини, що виражаються у взаємних правах та обов'язках учасників у різних сферах діяльності суспільства, зокрема пов'язаних із реалізацією публічної влади. Публічно-правовим вважається також спір, який виник із позовних вимог, що ґрунтуються на нормах публічного права, де держава в особі відповідних органів виступає щодо громадянина не рівноправною стороною у правовідносинах, а носієм суверенної влади, який може вказувати або забороняти особі певну поведінку, надавати дозвіл на передбачену законом діяльність тощо.

Отже, основною визначальною рисою адміністративних правовідносин є владне підпорядкування однієї сторони цих відносин іншій. Сторони в адміністративному спорі ще до його виникнення повинні перебувати у відносинах вертикального підпорядкування [12].

У цьому контексті слід також згадати і поняття «суб'єктивне публічне право» та спір про право в адміністративному процесі загалом. Як зазначає Р. Куйбіда, суб'єктивне публічне право (певна можливість особи у публічно-правовій сфері, якій кореспондує обов'язок суб'єкта владних повноважень забезпечити цю можливість) є об'єктом захисту в адміністративному су-

дочинстві. До суб'єктивних публічних прав можна віднести, наприклад, такі права, як право брати участь в управлінні державними справами, право на соціальний захист, право на мирні зібрання тощо [13]. Проте, як слушно зазначає науковець, обмежуватись лише суб'єктивними публічними правами під час визначення відповіді на питання юрисдикції адміністративних судів не є коректним, адже діями суб'єктів владних повноважень можуть бути порушені такі приватні права особи, як право власності, наприклад, коли митний орган протиправно конфіскує товар, що переміщається через митну територію; службовці органу місцевого самоврядування незаконно вилучають автомобіль, залишений господарем у недозволеному місці. Таких прикладів можна навести безліч. Це означає, що в публічно-правових відносинах можуть бути порушені як приватні (цивільні) права особи, так і публічні. Спори, що виникають із таких порушень, повинні вирішувати адміністративні суди, зважаючи на те, що такі спори відповідають зазначеним вище критеріям [13].

Отже, на відміну від господарських та цивільних правовідносин, для адміністративно-правових відносин характерним є, по-перше, публічний характер правовідносин, по-друге, особливий суб'єктний склад, одним із яких є орган публічної влади. Також, на відміну від цивільних та господарських правовідносин, для адміністративних правовідносин характерним є імперативний метод урегулювання, а спори виникають у зв'язку з реалізацією органу публічної влади, що, як зазначалось вище, є обов'язково в суб'єктному складі цих правовідносин, владних управлінських функцій.

Розуміння поняття та характерних ознак адміністративних правовідносин дозволяє на практиці вирішити те, до якого суду слід звертатись із метою вирішення правового конфлікту клієнта. Варто зауважити, що в юридичній науці існує думка про можливість повернення до судової системи радянської моделі, за якої буде відсутня спеціалізація судів, натомість виникає спеціалізація суддів. За таких умов громадяни звертатимуться до одного суду, а вже серед суддів, що спеціалі-

зуються з вирішення цього питання, відбуватиметься розподіл справ. Проте, на нашу думку, це не є правильним, адже порушує конституційний принцип, закріплений у статті 125 Конституції України, зокрема те, що судовустрой в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації і визначається законом [14]. Це повністю корелюється зі статтею 18 Закону України «Про судовустрой та статус суддів», у якій зазначено, що суди спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення. Спеціалізація судів, на нашу думку, дозволяє реалізувати такі принципи судочинства, як розгляд справи компетентним судом, а також доступність правосуддя. Також це значно пришвидшує розгляд справ, що забезпечує ефективність правосуддя. Як зазначає Д. Шадура, судова юрисдикція має бути так організована в державі (як організаційно, так і процесуально), щоб, з одного боку, всі ланки судової системи ефективно взаємодіяли між собою й однаково застосовували норми матеріального і процесуального права, а з іншого – щоб не було прогалів на стику судових підсистем, тобто належною судовою юрисдикцією забезпечувалися всі правовідносини, що виникають у державі, щоб ці підсистеми не мали юрисдикції, що перетинається [15, с. 11]. Тобто визначення лише спеціалізованих суддів не повністю відповідає цій вимозі.

Отже, визначивши галузеву приналежність спірних правовідносин, адвокату більш зрозуміло те, як у подальшому буде відбуватись консультування: до яких нормативно-правових актів необхідно звертатись, хто виступає опонентом до його клієнта (часто ними є органи державної влади та/або місцевого самоврядування), що може вплинути в подальшому на процес витребування необхідних доказів тощо. Також визначення галузевої приналежності спору дозволяє адвокату оцінити можливості та перспективи позасудового його врегулювання.

Якщо клієнт має бажання звертатись до судових органів для вирішення спору, що виник, або вичерпані інші способи

врегулювання відносин, із якими звернувся клієнт (адміністративний, медіація), то адвокату слід визначити те, юрисдикція яких судів поширюється на цей конкретний спір.

Відповідно до норм Кодексу адміністративного судочинства, справами, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів, є:

1) спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом встановлено інший порядок судового провадження;

2) спори щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення;

3) спори між суб'єктами владних повноважень щодо реалізації компетенції у сфері управління, зокрема делегованих повноважень;

4) спори, що виникають щодо укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів (важливо, що відносячи цю категорію справ до юрисдикції адміністративних судів, законодавець виходив із суб'єктного складу та наявності реалізації владних повноважень. Проте у деяких країнах Європи, зокрема у Польщі, ця категорія справ розглядається в порядку цивільного судочинства, виходячи з приватно-правового характеру правовідносин, що виникають);

5) за зверненням суб'єкта владних повноважень, коли право звернення до суду для вирішення публічно-правового спору надано такому суб'єктові законом (варто зазначити, що українське законодавство в цьому контексті неодноразово піддавалося критиці західних колег та партнерів, адже у країнах Європи право на звернення до адміністративного суду мають лише фізичні особи (громадяни, іноземці, особи без громадянства);

6) спори щодо правовідносин, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму;

7) спори фізичних чи юридичних осіб із розпорядником публічної інформації

щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності у частині доступу до публічної інформації;

8) спори щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності;

9) спори щодо оскарження рішень атестаційних, конкурсних, медико-соціальних експертних комісій та інших схожих органів, рішення яких є обов'язковими для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших осіб;

10) спори щодо формування складу державних органів, органів місцевого самоврядування, обрання, призначення, звільнення посадових осіб;

11) спори фізичних чи юридичних осіб щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності замовника у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України «Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони», окрім спорів, пов'язаних з укладенням договору з переможцем переговорної процедури закупівлі, а також зміною, розірванням і виконанням договорів про закупівлю [2].

Частиною другою зазначеної статті передбачено, що юрисдикція адміністративних судів не поширюється на справи: 1) що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України; 2) що належить вирішувати в порядку кримінального судочинства; 3) про накладення адміністративних стягнень, крім випадків, визначених цим Кодексом; 4) щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) громадського об'єднання, саморегульованої організації віднесені до його (її) внутрішньої діяльності або виключної компетенції, крім справ у спорах, визначених пунктами 9, 10 частини першої цієї статті. Також юрисдикція адміністративних судів не поширюється на позовні вимоги, які є похідними від вимог у приватно-правовому спорі і заявлені разом із ними, якщо цей спір підлягає розгляду в порядку іншого, ніж адміністративне, судочинства, а також переданий на розгляд відповідного суду.

Як зазначає О. Харитонова, ця стаття сформована за принципом «загальне правило з винятками» [16, с. 117–118]. І якщо частина перша статті формулює

орієнтовний перелік категорій справ, що їх розглядають суди адміністративної юрисдикції, то частина друга містить застереження, відповідно до якого закріплені вичерпний перелік публічних спорів, що розглядаються у відмінному порядку. Існують також пропозиції Національної школи суддів (зокрема В. Кравченка) внести зміни до процесуального законодавства України, в якому слід було б відмовитися від застосування бланкетних норм («крім справ, що розглядаються в порядку іншого виду судочинства»), винятків («крім випадків, установлених законом») та оціночних понять («спір про право», «публічно-правовий спір» тощо). Дійсно, проблема визначення адміністративної юрисдикції, що є предметом дослідження, часто виникає через те, що стаття 17 КАСУ побудована за принципом «загальне правило з винятками», що надає підстави судам по-різному її трактувати. Проте внесення змін до процесуального законодавства – тривалий та складний процес. Тому більш практичним є розроблення конкретних критеріїв розмежування юрисдикцій, зокрема використання зазначеного вище переліку характерних ознак притаманних цивільним, господарським та адміністративним правовідносинам, тому серед таких критеріїв пропонуємо визначати такі:

1) особливий суб'єктний склад (однією зі сторін є орган публічної влади);

2) наявність імперативного методу регулювання (цей орган приймає рішення, що є обов'язковим до виконання);

3) обов'язкове владне рішення було прийняте під час реалізації суб'єктом публічної влади управлінських функцій.

Висновки і пропозиції. Адміністративні правовідносини – особливий вид відносин, що виникають між суб'єктами адміністративного права щодо реалізації публічного інтересу. Це зумовлює також специфіку розуміння поняття спору, що виникає з адміністративно-правових відносин. На нашу думку, це правовий конфлікт, що виникає між суб'єктами публічних правовідносин щодо суб'єктивних прав, що були порушені, невизнані або оспорені під час реалізації публічних інтересів. Для визначення відповіді на за-

питання щодо того, чи підлягає розгляду спір у межах саме адміністративної юрисдикції, вважаємо, що спірні правовідносини мають відповідати одразу трьом зазначеним критеріям: однією зі сторін є орган публічної влади; цей орган ухвалює рішення, що є обов'язковим до виконання; обов'язкове владне рішення було прийняте під час реалізації суб'єктом публічної влади управлінських функцій. Відсутність хоча б одного з цих критеріїв унеможливорює звернення до адміністративного суду з метою вирішення спірних правовідносин.

Список використаної літератури:

1. Бевзенко В. Адміністративна юрисдикція: поняття, сутність, проблеми відмежування. Адміністративне право і процес: науково-практичний журнал / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Видавничо-поліграфічний центр «Київ. ун-т». Київ, 2013. № 2 (4). С. 180–195.
2. Адміністративне право України: слов. термінів: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Д. Андрєєва та ін.; за заг. ред. Т.О. Коломоець, В.К. Колпакова; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. закл. «Запоріж. нац. ун-т». Київ : Ін Юре, 2014. 519
3. Мацелик Т. Суб'єкти адміністративного права: поняття та система [монографія]. Ірпінь: НУДПСУ, 2013. 341 с.
4. Кравцова Т., Солонар А. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації. Форум права. 2010. № 4. С. 522–525. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10ktmdpa.pdf>
5. Кодекс адміністративного судочинства. Відомості Верховної Ради України від 09.09.2005 2005 р., № 35, 35–36, 37, стор. 1358, стаття 446.
6. Постанова Верховного Суду України від 16 червня 2015 року № 21-377а15. URL: [http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EKYPXI7rEdgJ:www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/07C144F73719AE26C2257E7E0024F0F6+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua](http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EKYPXI7rEdgJ:www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/07C144F73719AE26C2257E7E0024F0F6+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua)
7. Смокович М. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій: монографія. Київ: Юрін-ком Інтер, 2012. 304 с. Бібліогр.: С. 273–301.
8. Постанова пленуму вищого адміністративного суду України «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів» від 20 травня 2013 року № 8. Адміністративне право і процес: науково-практичний журнал / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. № 1 (3). С. 182–202.
9. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів «а», «б», «в», «г» статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України. Офіційний вісник України від 23.04.2010 2010 р., № 27, стор. 31, стаття 1069, код акта 50549/2010
10. Гончарук С. Адміністративне право України. Загальна та Особлива частини: навч. посіб. (на допомогу слухачам, що здають держ. та поточні іспити з адм. права). Київ: НАВС України, 2000. 240 с.
11. Галунько В. Публічний інтерес в адміністративному праві. Форум права. 2010. № 4. С. 178–182. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10gvvvar.pdf>
12. Постанова Пленуму Верховного Суду України 12 липня 2017 року. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:BTtoACER3eGgJ:www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/84b657a23e2f4881c225815d0042a268/%24FILE/61096%25D1%2586%25D1%258117.doc+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>
13. Куйбіда Р. Межі адміністративної юрисдикції: спірні питання. URL: LawSchool.lviv.ua]
14. Конституція України від 26.06.1996 р. ВВР. 1996. № 30. Ст. 141.
15. Шадура Д. Цивільна юрисдикція. Автореферат дис... к.ю.н. (спец. 12.00.03). Харків, НЮА ім. Ярослава Мудрого, 2008. 22 с.
16. Харитоновна О. До проблеми визначення юрисдикції адміністративних судів у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Право України: юридичний журнал. Науково-практичне фахове видання / Міністерство юстиції України; Конституційний Суд України. Київ, 2011. № 4. С. 116–127.

Слива Л. В. Споры, возникающие из административных правоотношений: особенности, критерии разграничения

Статья посвящена анализу проблемы определения юрисдикции при разрешении споров, возникающих из административных правоотношений. Автором сосредоточено внимание на анализе характерных особенностей, отличающих данную категорию споров среди других. На основе проведенного анализа автором разработаны критерии такого разграничения.

Ключевые слова: административные правоотношения, Кодекс административного судопроизводства, юрисдикция, административные споры, разграничения.

Slyva L. Disputes arising from administrative legal relations: peculiarities, criteria of demarcation

The article is devoted to the analysis of the problem of determining judicial jurisdiction, in resolving disputes arising from administrative legal relations. The author focuses on the analysis of characteristic features that distinguishes this category of disputes from others. As a result, author has developed the criteria for such a distinction.

Key words: administrative relations, Code of Administrative Justice, jurisdiction, administrative disputes, distinguishing.